

Weiden en veel gras hoeft geen melk te kosten

Ondanks een kleine huiskavel toch veel vers gras en veel eiwit van eigen land in de koeien krijgen. Het is een van de redenen waarom Hielke en Hanny de Rooij uit Wadenoijen binnen het Europese project Inno4Grass verkozen zijn tot 'Beste graslandboer van Nederland 2018'. 'Gras is gewoon een fantastisch product. Het wordt nog te veel als bulk gezien.'

TEKST FLORUS PELLIKAAN

Het is een haast ideaal plaatje: rijdend langs het kronkelende riviertje de Linge duikt de lintbebouwing van het Betuwedorpje Wadenoijen op. Net achter die bebouwing en nog voor de recente uitbreidingen van de stad Tiel weiden de koeien van Hielke (53) en Hanny (51) de Rooij. Hoewel het inmiddels eind november is, graast het grote koppel melkkoeien nog altijd in de lage herfstzon over de kleine huiskavel. 'Iedere dag gaan ze nog een paar uur naar buiten. Zolang de koeien tevreden zijn en zolang het weer het toelaat, houden we het vol', vertelt Hielke de Rooij, trots gebarend richting het koppel. 'We draaien nog steeds ons rondje over de vijf percelen van elk ruim vier hectare, al het hele jaar. De koeien pakken mooi wat eiwit mee buiten, waardoor we op stal nog altijd geen eiwit in de vorm van raap of soja voeren.' Wie in gesprek is met Hielke en Hanny de Rooij, wordt al snel meegevoerd in het aanstekelijke enthousiasme van de melkveehouders. Vol energie vertellen ze over hoe gras en weiden meer en meer hun passie zijn geworden. 'Gras is gewoon een fantastisch product. Het wordt nog heel vaak als bulk gezien, maar met gras kun je veel meer sturen dan heel veel boeren denken', stelt Hielke direct scherp. 'Wij proberen echt graskuilen samen te stellen die in balans zijn. Niet een hele kuil alleen eerste snede, maar

BEDRIJFSPROFIEL

namen	Hanny en Hielke de Rooij
aantal melk- en kalfkoeien	170
aantal stuks jongvee	80
grondgebruik	100 hectare
bouwplan	67,5 ha blijvend grasland, 10 ha grasklaver, 5 ha zacht rietzwenk met Italiaans raaigras, 14 ha snijmais en 3,5 ha populierenbos
weideplatform melkkoeien	22 hectare
rollend jaargemiddelde	4,07 9200 4,47 3,72
vreemde arbeid	45 uur per week

Wadenoijen

drie kuilen met van alle grassnedes wat. Heeft een van de kuilen een deel natte eerste snede, dan gaat daar wat drogere en iets stengeliger tweede snede bovenop, enzovoort. Dit jaar is het zelfs gelukt om drie kuilen samen te stellen met vrijwel dezelfde voederwaarde. Hierdoor kunnen we een heel jaar dezelfde soort gras voeren aan de koeien.'

Bijsturen met gras uit balen

Door het maken van echte lasagnekuilen ontstaat er een goed basisrantsoen met gras en mais, dat De Rooij met een eenvoudige voerwagen voor het voorhek draait. En bijsturen dan? 'Dat doen we zoveel mogelijk ook met gras, uit balen en pas als laatste met krachtvoer', antwoordt de melkveehouder. Voor twee stukken voerhek in een dode hoek van de stal liggen standaard balen waarmee de melkveehouders bijsturen. 'Hielke heeft wat van dit gras en wat van dat gras. Het liefste zou hij alles in de ronde balen kuilen om maximaal te kunnen sturen, maar dat is te duur', vertelt Hanny. 'Dit jaar zijn er 300 balen gemaakt, dat is wel echt het maximum. Maar het voordeel van balen is dat ze altijd smakelijk zijn en dat je door de kleine hoeveelheid gemakkelijk kunt bijsturen. Het mooie van koeien is dat ze van een smakelijke structuurbron zelf naar behoefte vreten.'

Om diversiteit in het grasaanbod te hebben, telt de veldkavel bijvoorbeeld tien hectare grasklaver en vijf hectare zacht rietzwenk met Italiaans raaigras. Vanaf de tweede snede gaan deze mengsels in de ronde balen. Bijsturen in het rantsoen gebeurt voornamelijk op herkauwactiviteit en dus met structuurrijk gras. 'Het mooie van grasklaver is dat het structuur heeft, smakelijk is en daarnaast ook nog bijdraagt aan de eiwitvoorziening', vertelt Hielke. De passie voor gras en weiden heeft zich de afgelopen jaren meer en meer ontwikkeld bij de Betuwse veehouders. 'In het verleden haalden we meer uitdaging uit de fokkerij, maar sinds de introductie van genomics is dat minder geworden. Fokkerij kost veel tijd en geduld. Bij gras en weiden zie je direct resultaat. Als je vandaag iets verandert, dan merk je binnen drie dagen het gevolg. Dat geeft een kick.'

Herkauwactiviteit als attentie

Het grootste stuur voor de melkveehouders vormt de herkauwactiviteit van de koeien. Als tweede bedrijf in Nederland startte De Rooij drie jaar geleden als proefbedrijf met Ovalert 2.0 met herkauwmeting. Standaard moeten de koeien volgens De Rooij minimaal 600 minuten herkauwen. 'We managen echt alles op de herkauwactivi-

▲ Met ronde balen van een bepaalde grassoort of graskwaliteit wordt het rantsoen geoptimaliseerd

▲ De graslandkalender in 2011 (onder) en in 2018 (boven): van chaos naar Nieuw Nederlands Weiden

teit, ook de bijvoeding naast de weidegang. Bij warme dagen zie je bijvoorbeeld direct de herkauwactiviteit naar beneden gaan, omdat koeien in verhouding meer krachtvoer en minder ruwvoer gaan opnemen. We zetten dan direct extra smakelijk structuurgras voor het voerhek en dat werkt', vertelt Hielke. 'Door te sturen op herkauwactiviteit hebben we de koeien super door de warme zomer gekregen.'

Het eerste wat Hielke 's morgens doet als hij uit bed gaat, is kijken naar de gemiddelde herkauwactiviteit en naar de attentielijst met koeien die een afwijking hebben van meer dan tien procent ten opzichte van de dag ervoor. 'Omdat ik 's morgens altijd zelf melk, kan ik koeien dan direct controleren. Koeien waaraan we twijfelen, separeren we. Daarnaast controleren we weer de herkauwactiviteit als een uier wat hard is of als we aan melkziekte twijfelen. Hoelang geleden een koe heeft herkauwd, is

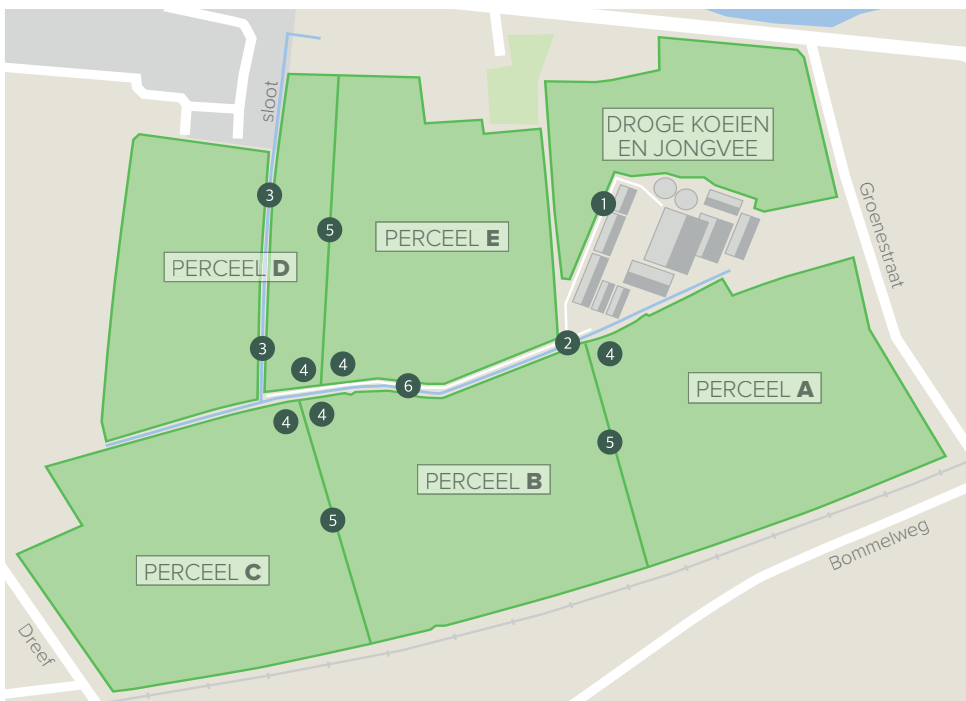
bepalend voor het wel of niet ondernemen van actie.' De Rooij kan op basis van de activiteitenmeter zelfs herleiden wanneer een koe kalft.

Van chaos naar Nieuw Nederlands Weiden

De beperkte huiskavel van 22 hectare is al jaren een handicap voor Hielke en Hanny de Rooij wat betreft het weiden. Met 7,5 koeien per hectare beweidingsoppervlakte is de intensiteit hoog. Toch lukte het de melkveehouders om over het hele jaar gezien bijna 10 procent van het rantsoen aan droge stof uit vers gras in de koeien te krijgen. In het verleden was weidegang een logistieke uitdaging en om dat te illustreren pakt Hanny er een graslandgebruikskalender uit 2011 bij (zie afbeelding links). 'Kijk wat een chaos, er zat zoals bij heel veel boeren geen structuur in het weiden. Maar zo zag het er afgelopen jaar met het Nieuw Nederlands Weiden uit', wijst Hanny naar de graslandgebruikskalender van 2018. In 2014 zijn de ondernemers begonnen met roterend standweiden en daaruit is het nieuwe beweidingconcept Nieuw Nederlands Weiden min of meer op hun bedrijf ontstaan. De melkveehouders deden hiervoor een aantal aanpassingen in de infrastructuur (zie kader huiskavel) om alle vijf de weidepercelen even groot te maken. 'Maar het belangrijkste is dat je weiden makkelijk maakt, want dan gaan koeien in de praktijk ook echt meer naar buiten. En hoe meer structuur je in je weidegang hebt, hoe meer vers gras de koeien gaan opnemen. De koeien weten wat ze kunnen verwachten. Hier staat voor het hele jaar vast dat de koeien elke dag roterend naar het volgende van de vijf weidepercelen gaan', vertelt Hielke. Hanny vult aan: 'Ook bij het werken met vreemd personeel, zoals wij doen, is het ideaal. Mens en koe weten waar ze aan toe zijn.'

Koeien grazen graag tussen bossen

De Rooij hanteert vanwege de beperkte huiskavel een éénblokssysteem, waarbij het weide- en het maaiplatform

Nieuwe indeling huiskavel

Aanpassingen die De Rooij deed om de weidegang binnen de beperkte huiskavel verder te optimaliseren.

- 1 Aanleg van een **koeienpad** achter de stal langs
- 2 Aanleg van een **koeienkruispunt** richting alle percelen
- 3 Aanleg van **dammen** om een klein perceel beweidbaar te maken
- 4 Installeren van een **waterbak** op zonne-energie op elk perceel
- 5 **Perceelsindeling** aanpassen naar vijf even grote percelen
- 6 Vernieuwen van het **kavelpad**

Verkiezing 'Beste graslandboer' krijgt vervolg

Vernieuwingen op het gebied van graslandmanagement en weiden stimuleren. Dat is de reden waarom de acht deelnemende landen binnen het Europese project Inno-4Grass een eigen beste graslandboer van het jaar verkiezen. Binnen Nederland is die prijs bij de eerste

verkiezing ten deel gevallen aan Hielke en Hanny de Rooij uit Wadenoijen. De winnaars van 2018 uit de verschillende landen komen in juni 2019 bij elkaar in Duitsland om ervaringen te delen. Vanaf komend jaar gaat Veeteelt-GRAS de verkiezing 'Beste gras-

landboer' mee organiseren. Veehouders kunnen zich hier vanaf komend voorjaar voor inschrijven. De zoektocht richt zich op melkveehouders die innovatief zijn met gras, weidegang en biodiversiteit. Publiek en jury bepalen uiteindelijk wie de prijs te beurt valt.

dus niet kunnen wisselen. 'Doordat de koeien altijd weiden op de huiskavel, ontstaan er gedurende het seizoen wel wat bossen. Als je daar als veehouder niet tegen kunt, is dit systeem niet geschikt. Maar onze ervaring is dat koeien juist heel graag tussen de bossen weiden. Misschien omdat het grasaanbod gevarieerder is? De bossen worden ook steeds kleiner, dus koeien vreten ook echt stengelstjes mee.'

Toch maait De Rooij alle percelen twee keer per jaar glad om de wei op te frissen. Het maaisel blijft twee tot drie dagen op het land liggen en gaat dan in de balen. Ook dat zijn weer balen om gedurende het jaar als extra structuurbron te dienen.

Kenmerkend voor het bedrijf van De Rooij is ook het oude grasland. 'Wij hebben percelen die in 1974 voor het laatst zijn ingezaaid. Dat grassenbestand heeft zich helemaal aangepast aan wat wij doen en daar moet je zuinig op zijn. In het hoogseizoen hebben we wel eens een kuil gegraven en dan vonden we tot op 70 centimeter diepte nog wortels en wormen.'

Dat graslandvernieuwing zorgt voor de nieuwste, hogere genetica, onderkent De Rooij, maar hij gelooft niet dat dit opweegt tegen een grassenbestand dat past bij de eigen bedrijfsvoering. 'Ook wij hebben een bovengemiddelde vem en eiwit in gras. En vraag daarnaast een boer maar eens waar hij in het voorjaar het eerst de koeien naar buiten doet. Dat is altijd een perceel met een oudere grasmat en daardoor meer organische stof en een goede waterdoorlating.'

Kwart veestapel heeft jerseybloed

Ook in de fokkerij komt de passie voor gras en weiden tot uiting. 'Ik kan er nog steeds van genieten wanneer, zoals pas, vijftien koeien met 85 punten of meer worden ingeschreven, maar we doen niet meer in de topfokkerij mee. Bovendien kruisen we te grote en te melktypische holsteinkoeien die meer melk willen geven dan ze kunnen, in met jersey. Hierdoor krijg je een spijkerharde, probleemloze en best geuierde F1 met een pittig karakter die een fantastische weidekoe is', stelt Hielke. 'Dat geldt overigens ook voor de zuivere jersey's, ze grazen altijd.' Inmiddels voert een kwart van de veestapel jerseybloed, waaronder ook enkele zuivere jersey's. De betere F1-kruislingen wil De Rooij bij wijze van proef inkruisen met gesekst sperma van een melktypische brownswisstier. Winnaars van de titel 'Beste graslandboer van 2018' voelen Hielke en Hanny de Rooij zich niet echt, maar anderen inspireren doen ze maar wát graag. 'Met intensieve beweiding en een strak schema kun je veel vers gras en dus

eigen eiwit benutten. Dit hoeft ook echt geen melk te kosten en daarmee willen we collega's in binnen- en buitenland inspireren. Dit systeem is makkelijk kopieerbaar, ook als de huiskavel groter is en je kunt variëren tussen een weide- en een maaiplatform.'

Uitgeleerd zijn de melkveehouders voor hun gevoel nog niet en ze hebben de volgende kansen om zich te verbeteren alweer aangegrepen. 'We experimenteren met een paar stroken gras die we hebben doorgezaaid met smalle weegbree en cichorei voor meer biodiversiteit', vertelt Hielke. En ook het milieu-aspect blijft niet onbelicht. 'In de toekomst wordt de CO₂-uitstoot van het bedrijf een belangrijke factor. Daarom hebben we ons aangemeld voor een cursus van DMS en FrieslandCampina over klimaat, kringloop en natuur.'

Nieuw Nederlands Weiden past volgens De Rooij binnen dit denken. 'Het wil niet zeggen dat wij blij zijn met alle regels die op de melkveehouderij afkomen, maar je moet ermee dealen. Wij willen niet blijven hangen in negatieve rompslomp, maar optimistisch boer zijn', zo besluit Hielke. 'We willen altijd plezier in het boeren houden.' |

Video online

Op de website van Veeteelt staat een video waarin Hielke en Hanny de Rooij nog meer vertellen over hun graslandmanagement.

▶ Foto en film op veeteelt.nl